

ISSN 2518-1467 (Online),
ISSN 1991-3494 (Print)

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫНЫҢ
Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің

Х А Б А Р Ш Ы С Ы

ВЕСТНИК

НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ
НАУК РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН
Қазақстан Республикасының
педагогикалық университетінің
Абая

THE BULLETIN

THE NATIONAL ACADEMY OF
SCIENCES OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN
Abai Kazakh National Pedagogical
University

PUBLISHED SINCE 1944

2 (396)

MARCH – APRIL 2022

ALMATY, NAS RK

Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясы «ҚР ҰҒА Хабаршысы» ғылыми журналының Web of Science-тің жаңаланған нұсқасы Emerging Sources Citation Index-те индекстелуге қабылданғанын хабарлайды. Бұл индекстелу барысында Clarivate Analytics компаниясы журналды одан әрі the Science Citation Index Expanded, the Social Sciences Citation Index және the Arts & Humanities Citation Index-ке қабылдау мәселесін қарастыруда. Web of Science зерттеушілер, авторлар, баспашылар мен мекемелерге контент тереңдігі мен сапасын ұсынады. ҚР ҰҒА Хабаршысының Emerging Sources Citation Index-ке енуі біздің қоғамдастық үшін ең өзекті және беделді мультидисциплинарлы контентке адалдығымызды білдіреді.

НАН РК сообщает, что научный журнал «Вестник НАН РК» был принят для индексирования в Emerging Sources Citation Index, обновленной версии Web of Science. Содержание в этом индексировании находится в стадии рассмотрения компанией Clarivate Analytics для дальнейшего принятия журнала в the Science Citation Index Expanded, the Social Sciences Citation Index и the Arts & Humanities Citation Index. Web of Science предлагает качество и глубину контента для исследователей, авторов, издателей и учреждений. Включение Вестника НАН РК в Emerging Sources Citation Index демонстрирует нашу приверженность к наиболее актуальному и влиятельному мультидисциплинарному контенту для нашего сообщества.

NAS RK is pleased to announce that Bulletin of NAS RK scientific journal has been accepted for indexing in the Emerging Sources Citation Index, a new edition of Web of Science. Content in this index is under consideration by Clarivate Analytics to be accepted in the Science Citation Index Expanded, the Social Sciences Citation Index, and the Arts & Humanities Citation Index. The quality and depth of content Web of Science offers to researchers, authors, publishers, and institutions sets it apart from other research databases. The inclusion of Bulletin of NAS RK in the Emerging Sources Citation Index demonstrates our dedication to providing the most relevant and influential multidiscipline content to our community.

БАС РЕДАКТОР:

ТҮЙМЕБАЕВ Жансейіт Қансейітұлы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ректоры (Алматы, Қазақстан)

БАС РЕДАКТОРДЫҢ ОРЫНБАСАРЫ:

БИЛЯЛОВ Дархан Нұрланұлы, PhD, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің ректоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 2**

ҒАЛЫМ ХАТШЫ:

ӘБІЛҚАСЫМОВА Алма Есімбекқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Абай атындағы ҚазҰПУ Педагогикалық білімді дамыту орталығының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

САТЫБАЛДЫ Әзімхан Әбілқайырұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Экономика институтының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Әбдіжапар Жұманұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Халықаралық инновациялық технологиялар академиясының президенті (Алматы, Қазақстан), **Н = 4**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, экономика ғылымдарының докторы, профессор, «Киево-Могилян академиясы» ұлттық университетінің кафедра меңгерушісі (Киев, Украина), **Н = 2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, К. Разумовский атындағы Мәскеу мемлекеттік технологиялар және менеджмент университетінің кәсіптік білім берудің педагогикасы және психологиясы кафедрасының меңгерушісі (Мәскеу, Ресей), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Ләззат Мыктыбекқызы, экономика ғылымдарының докторы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Қуатқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті педагогика кафедрасының меңгерушісі (Қарағанды, Қазақстан), **Н = 3**

БУЛАТБАЕВА Күлжанат Нурымжанқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының бас ғылыми қызметкері (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 2**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ресей білім академиясының академигі, «Білім берудегі стандарттар және мониторинг» журналының бас редакторы (Мәскеу, Ресей), **Н = 2**

ЕСІМЖАНОВА Сайра Рафихевна, экономика ғылымдарының докторы, Халықаралық бизнес университетінің профессоры, (Алматы, Қазақстан), **Н = 3**

«Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының Хабаршысы».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Меншіктенуші: «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ (Алматы қ.). Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Ақпарат комитетінде 12.02.2018 ж. берілген

№ 16895-Ж мерзімдік басылым тіркеуіне қойылу туралы куәлік.

Тақырыптық бағыты: *әлеуметтік ғылымдар саласындағы зерттеулерге арналған.*

Мерзімділігі: жылына 6 рет.

Тиражы: 300 дана.

Редакцияның мекен-жайы: 050010, Алматы қ., Шевченко көш., 28, 219 бөл., тел.: 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы, 2022

Типографияның мекен-жайы: «Аруна» ЖК, Алматы қ., Мұратбаев көш., 75.

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

ТУЙМЕБАЕВ Жансеит Кансеитович, доктор филологических наук, профессор, почетный член НАН РК, ректор Казахского национального университета им. аль-Фараби (Алматы, Казахстан)

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА:

БИЛЯЛОВ Дархан Нурланович, PhD, почетный член НАН РК, ректор Казахского национального педагогического университета им. Абая (Алматы, Казахстан), **Н = 2**

УЧЕНЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

АБЫЛКАСЫМОВА Алма Есимбековна, доктор педагогических наук, профессор, академик НАН РК, директор Центра развития педагогического образования КазНПУ им. Абая (Алматы, Казахстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

САТЫБАЛДИН Азимхан Абылкаирович, доктор экономических наук, профессор, академик НАН РК, директор института Экономики (Алматы, Казахстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Абдижапар Джуманович, доктор экономических наук, профессор, почетный член НАН РК, президент Международной академии инновационных технологий (Алматы, Казахстан), **Н = 4**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой Национального университета «Киево-Могилянская академия» (Киев, Украина), **Н = 2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, доктор педагогических наук, профессор, заведующий кафедрой педагогики и психологии профессионального образования Московского государственного университета технологий и управления имени К. Разумовского (Москва, Россия), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Лязгат Мыктыбековна, доктор экономических наук, профессор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Куатовна, доктор педагогических наук, профессор, заведующая кафедрой педагогики Карагандинского университета имени Е.А.Букетова (Караганда, Казахстан), **Н=3**

БУЛАТБАЕВА Кулжанат Нурымжановна, доктор педагогических наук, профессор, главный научный сотрудник Национальной академии образования имени Ы. Алтынсарина (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии образования, главный редактор журнала «Стандарты и мониторинг в образовании» (Москва, Россия), **Н=2**

ЕСИМЖАНОВА Сайра Рафихевна, доктор экономических наук, профессор Университета международного бизнеса (Алматы, Казахстан), **Н = 3**

«Вестник Национальной академии наук Республики Казахстан».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Собственник: РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан» (г. Алматы).
Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания в Комитете информации Министерства информации и коммуникаций и Республики Казахстан № **16895-Ж**, выданное 12.02.2018 г.

Тематическая направленность: *посвящен исследованиям в области социальных наук.*

Периодичность: 6 раз в год.

Тираж: 300 экземпляров.

Адрес редакции: 050010, г. Алматы, ул. Шевченко, 28, ком. 219, тел. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© Национальная академия наук Республики Казахстан, 2022

Адрес типографии: ИП «Аруна», г. Алматы, ул. Муратбаева, 75.

EDITOR IN CHIEF:

TUIMEBAYEV Zhansait Kanseitovich, Doctor of Philology, Professor, Honorary Member of NAS RK, Rector of Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan).

DEPUTY CHIEF DIRECTOR:

BILYALOV Darkhan Nurlanovich, Ph.D, Honorary Member of NAS RK, Rector of Abai Kazakh National Pedagogical University (Almaty, Kazakhstan), **H = 2**

SCIENTIFIC SECRETARY:

ABYLKASYMOVA Alma Yessimbekovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Executive Secretary of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology of Abai Kazakh National Pedagogical University (Almaty, Kazakhstan), **H = 2**

EDITORIAL BOARD:

SATYBALDIN Azimkhan Abilkairovich, Doctor of Economics, Professor, Academician of NAS RK, Director of the Institute of Economics (Almaty, Kazakhstan), **H = 5**

SAPARBAYEV Abdizhapar Dzhumanovich, Doctor of Economics, Professor, Honorary Member of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology (Almaty, Kazakhstan) **H = 4**

LUKYANENKO Irina Grigor'evna, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of the National University "Kyiv-Mohyla Academy" (Kiev, Ukraine) **H = 2**

SHISHOV Sergey Evgen'evich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology of Professional Education of the Moscow State University of Technology and Management named after K. Razumovsky (Moscow, Russia), **H = 4**

SEMBIEVA Lyazzat Maktybekova, Doctor of Economic Science, Professor of the L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 3**

ABILDINA Saltanat Kuatovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy of Buketov Karaganda University (Karaganda, Kazakhstan), **H = 3**

BULATBAYEVA Kulzhanat Nurymzhanova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief Researcher of the National Academy of Education named after Y. Altynsarin (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 2**

RYZHAKOV Mikhail Viktorovich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, academician of the Russian Academy of Education, Editor-in-chief of the journal «Standards and monitoring in education» (Moscow, Russia), **H = 2**

YESSIMZHANOVA Saira Rafikhevna, Doctor of Economics, Professor at the University of International Business (Almaty, Kazakhstan), **H = 3**.

Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan.

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Owner: RPA «National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan» (Almaty). The certificate of registration of a periodical printed publication in the Committee of information of the Ministry of Information and Communications

of the Republic of Kazakhstan **No. 16895-Ж**, issued on 12.02.2018.

Thematic focus: *it is dedicated to research in the field of social sciences.*

Periodicity: 6 times a year.

Circulation: 300 copies.

Editorial address: 28, Shevchenko str., of. 220, Almaty, 050010, tel. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, 2022

Address of printing house: ST «Aruna», 75, Muratbayev str, Almaty.

BULLETIN OF NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

ISSN 1991-3494

Volume 2, Number 396 (2022), 343-355

<https://doi.org/10.32014/2022.2518-1467.291>

UDC 33.054.005

IRSTI 06.73

**A.E. Kokenova^{1*}, M.U. Beisenova², A.P. Shalbayeva³,
G.A. Maulenberdieva², R.N. Moldaliev¹**

¹Central Asian Innovation University, Shymkent, Kazakhstan;

²JSC M.Auezov South Kazakhstan University, Shymkent, Kazakhstan;

³Miras University, Shymkent, Kazakhstan.

E-mail: akmira777@mail.ru

IMPROVING THE EFFICIENCY OF GRAIN PRODUCTION BY IMPROVING MANAGEMENT PROCESSES

Abstract. Historical trends in the development of social production are an increase in its effectiveness. It penetrates deeply into production and turnover, reduces production and turnover time, and leads to a reduction in public spending. Improving basic management processes in the organization and increasing the role of their economic efficiency as the basis for solving social problems and ensuring the competitiveness of the country's economy in market conditions.

A critical analysis of the work of domestic and foreign scientists and practitioners shows some gaps of a theoretical-methodological and methodological-instrumental nature associated with insufficient elaboration of the composition and specifics of the problems of domestic production, insufficient attention to the optimal content of the complex of elements of diagnostics of production processes, as well as the difficulties of their application in real conditions. There was a need to create a simple and understandable, effective and at the same time understandable, capable of increasing shop management tools, adequate conditions, and efficiency without significant additional costs.

The purpose of the study is to develop scientific provisions, develop methodological materials, and improve practical recommendations for improving basic management processes in an organization and improving

their economic efficiency based on the assessment and modeling of its indicators and factors at industrial enterprises.

The scientific novelty of the study is the improvement of basic management processes in the organization and assessment of their economic efficiency based on the assessment and modeling of the most important factors affecting the indicators of its level at industrial enterprises.

In the production management system, an initial approach to determining the problem field is proposed, which is distinguished by the distinction and systematization of specific problems of production activities and their symptoms, the separation of groups of symptoms (economic efficiency; Duration/Time; quality/reliability) and blocks of problems (informational; organizational; resource), which allows establishing obvious causal relationships and developing reasonable management decisions.

Key words: production, economic efficiency, grain production, management processes, management improvement.

**А.Т. Көкенова^{1*}, М.У. Бейсенова², А.Р. Шалбаева¹,
Г.А.Мауленбердиева³, Р.Н. Молдалиева¹**

¹Орталық - Азия инновациялық университеті, Шымкент, Қазақстан;

²КАҚ М. Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті,
Шымкент, Қазақстан;

³Мирас университеті, Шымкент, Қазақстан.

E-mail: akmira777@mail.ru

БАСҚАРУ ПРОЦЕСТЕРІН ЖЕТІЛДІРУ АРҚЫЛЫ АСТЫҚ ӨНДІРУДІҢ ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУ

Аннотация. Қоғамдық өндіріс дамуының тарихи үрдістері - оның тиімділігінің артуы. Ол өндіріс пен айналымға терең енеді, өндіріс пен айналым уақытын азайтады, қоғамдық шығындардың төмендеуіне алып келеді. Нарық жағдайында әлеуметтік міндеттерді шешу мен ел экономикасының бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етудің негізі ретінде ұйымдағы базалық басқару процестерін жетілдіру және олардың экономикалық тиімділігінің рөлі артады.

Отандық және шетелдік ғалымдар мен практиктердің жұмыстарын сыни талдау отандық өндіріс проблемаларының құрамы мен ерекшелігін жеткіліксіз пысықтаумен, өндіріс процестерін диагностикалау элементтері кешенінің оңтайлы мазмұнына, сондай-ақ оларды нақты жағдайларда қолдану қиындықтарына жеткіліксіз көңіл бөлумен байланысты теориялық-әдіснамалық және әдістемелік-аспаптық сипаттағы кейбір

олқылықтарды көрсетеді. Цехтық басқару құралдарын, барабар жағдайды, тиімділікті айтарлықтай қосымша шығындарсыз арттыруға қабілетті қарапайым және түсінікті, пәрменді және бір уақытта түсінікті, құру қажеттілігі туындады.

Зерттеу мақсаты өнеркәсіптік кәсіпорындарда оның көрсеткіштері мен факторларын бағалау мен модельдеу негізінде ұйымдағы базалық басқару процестерін жетілдіру және олардың экономикалық тиімділігінің арттыру жөніндегі ғылыми ережелерді әзірлеу, әдістемелік материалдарды жасау, сонымен қатар практикалық ұсыныстарды жетілдіру болып табылады.

Зерттеудің ғылыми жаңалығы өнеркәсіптік кәсіпорындарда оның деңгейінің көрсеткіштеріне ықпал ететін маңызды факторларын бағалау мен модельдеу негізінде ұйымдағы базалық басқару процестерін жетілдіру және олардың экономикалық тиімділігін бағалау.

Өндірісті басқару жүйесінде проблемалық өрісті анықтаудың бастапқы тәсілі ұсынылды, ол өндірістік қызметтің және олардың симптомдарының өзіндік проблемаларын ажырату мен жүйелеумен, симптомдар топтарын бөлумен (экономикалық тиімділік; ұзақтығы/уақыты; сапасы/сенімділігі) және проблемалар блоктары (ақпараттық; ұйымдастырушылық; ресурстық) ерекшеленеді, бұл айқын себеп-салдарлық байланыстарды орнатуға және негізделген басқару шешімдерін әзірлеуге мүмкіндік береді.

Түйін сөздер: өндіріс, экономикалық тиімділік, астық өндірісі, басқару процестері, басқаруды жетілдіру.

**А.Т. Көкенова^{1*}, М.У. Бейсенова², А.Р. Шалбаева¹,
Г.А.Мауленбердиева³, Р.Н. Молдалиева¹**

¹Центрально-Азиатский инновационный университет,
Шымкент, Казахстан;

²НАО Южно-Казахстанский университет им. М. Ауезова,
Шымкент, Казахстан;

³Университет Мирас, Шымкент, Казахстан.
E-mail: akmira777@mail.ru

ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОИЗВОДСТВА ЗЕРНА ЧЕРЕЗ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ПРОЦЕССОВ УПРАВЛЕНИЯ

Аннотация. Исторические тенденции развития общественного производства - повышение его эффективности. Он глубоко проникает в производство и оборот, сокращает время производства и оборота,

приводит к снижению общественных издержек. Повышается роль совершенствования базовых управленческих процессов в организации и их экономической эффективности как основы решения социальных задач и обеспечения конкурентоспособности экономики страны в условиях рынка.

Критический анализ работ отечественных и зарубежных ученых и практиков показывает некоторые пробелы теоретико-методологического и методико-инструментального характера, связанные с недостаточной проработкой состава и специфики проблем отечественного производства, недостаточным вниманием к оптимальному содержанию комплекса элементов диагностики производственных процессов, а также трудностям их применения в конкретных условиях. Возникла необходимость создания простых и понятных, действенных и одновременно понятных средств цехового управления, адекватных условий, способных повысить эффективность без существенных дополнительных затрат.

Целью исследования является разработка научных положений по совершенствованию базовых управленческих процессов в организации и повышению их экономической эффективности на основе оценки ее показателей и факторов на промышленных предприятиях, разработка методических материалов, а также совершенствование практических рекомендаций.

Научная новизна исследования заключается в совершенствовании базовых управленческих процессов в организации и оценке их экономической эффективности на основе оценки важнейших факторов, влияющих на показатели ее уровня на промышленных предприятиях.

В системе управления производством предложен исходный подход к определению проблемного поля, отличающийся разграничением и систематизацией специфических проблем производственной деятельности и их симптомов, выделением групп симптомов (экономическая эффективность; продолжительность/время; качество/надежность) и блоков проблем (информационная; организационная; ресурсная), что позволяет устанавливать четкие причинно-следственные связи и разрабатывать обоснованные управленческие решения.

Ключевые слова: производство, экономическая эффективность, зерновое производство, процессы управления, совершенствование управления.

Introduction. One of the main reasons for the low profitability of grain production in a market economy is the high cost of products, often combined with the use of outdated technologies and energy – intensive technical means. In this regard, the issue of introducing new technologies for growing grain

crops that provide low resource consumption is becoming urgent. Current price inequality, environmental degradation, constant increase in the cost of production resources, and the use of multifunctional seeding and seeding systems reduce labor costs, fuel consumption, and help preserve moisture in the soil. At the same time, since such complexes perform seven operations in one pass (pre-sowing sowing of crops, cutting and burning weeds, leveling, leveling and leveling the soil, fertilizing crops with fertilizers), the number of passes across the site of machine-tractor units that increase resistance to soil erosion is significantly reduced (Eremeeva, 2018).

Methods. Theoretical and methodological foundations of research in the field of production process management representatives of science: Afritov E.A., Bukhalkov M.I., Wernikov G., Vinokurov S.G., Vlasov M.P., Gavrilov D.A., Gadzhinsky A.M., Vumek D.P., grisly E., Debazea Zh., Jones D., Kofman A., Liker J. Littlefield M., McComas M.J., Stevenson. W.J. In the works of these authors, the problems of production efficiency, labor distribution, optimization of production processes were comprehensively studied, the main problems of production activity, the reasons for their occurrence were identified, and ways to solve them were proposed. The results of these studies have laid a scientific foundation on which modern science of production organization is largely based. At the same time, the current stage of development presupposes the emergence of new, progressive management concepts, methods and tools. The direction of «New training» and cost-effective production, quality management system, procedures and software shells of production automation, etc. will be further developed.

Methodological tools for diagnosing production processes based on critical assessments of existing methods and tools of analysis and author's generalizations are proposed, which implies the connection of methods and tools with the logic and regularity of analysis of the production system in the context of stages: assessment of production opportunities; Analysis of the structure of work from the point of view of time costs.

Results and discussion. Today, 17% of the acreage in the United States, 30% in Canada, 45% in Brazil, 50% in Argentina and 60% in Paraguay is processed using zero technology.

The achievements of the agro-industrial sector of the leading countries in the production and export of grain (USA, Canada, Brazil, Argentina) are based on continuous improvement of technologies, with the help of which production efficiency and soil erosion are controlled. Based on the growing pace of introduction of resource-saving technologies in Western countries, Kazakhstan uses resource-saving technologies that lead to soil degradation (Rosenblat, 2018).

More than half of agricultural producers produce products using traditional technologies, and do not use the achievements of domestic and advanced foreign experience, the component of which consists in intensification. With traditional technologies, as a rule, crop treatment with plant protection products and the use of mineral fertilizers are carried out in very low doses. This is complicated by the use of outdated machines with low technological parameters. Therefore, the total yield largely depends on weather conditions and natural soil fertility. As a result of the combination and mutual influence of all these factors, the profitability of organizations developing along this path will be low or at a loss.

Today, the following main types of technologies are found in the world in terms of production intensity:

1. Simple (normal, traditional) technologies are used in farms with a low level of profitability and low staffing. The potential capabilities of the technology reach up to 20 c / ha. The equipment for the introduction of simple technologies is poorly oriented to tillage and is mainly low-cost aggregates of older generations of machines (Volkova et.al, 2020).

2. Intensive technologies are based on in-depth knowledge, as well as the operation of units in technological operations, which require differential introduction of drugs at different stages of plant development, the use of plant protection products from pests and weeds, the use of mineral fertilizers in the production of agricultural products. Their grain yield is 30-40 c / ha.

3. High-intensity technologies are the most modern and contribute to the strategic prospects of competitive agriculture in Kazakhstan. With their help, you can actually get 50-60 c/ha of grain crops. These technologies allow the equipment to provide economical use of land, precise control over the processes of cultivation, harvesting and storage of crops. As a rule, it monitors the quality of all technological operations performed, taking into account that this method optimizes the use of landscape conditions and all types of resources.

Basic principles of traditional soil plowing and tillage systems:

- mandatory deep soil treatment;
- plant waste - production waste processed by soil processing equipment;
- the land under the Steam will remain for several weeks and months;
- emphasis is placed on chemical processes occurring in the soil;
- chemical methods of pest control are considered as the main method;
- soil erosion is perceived as an unavoidable process associated with agriculture (Kabdullina et.al, 2020).

These approaches lead to the use of soil resources, and from the point of view of proponents of intensive technologies, it is impossible to use land

from an ecological, ecological, social and economic point of view with such a system. These principles give rise to new approaches in crop production, which are best expressed in the following phenomena:

- tillage is not required for growing grain crops;
- waste of plant crops is a valuable product and therefore leaves on the surface of the soil in the form of a coating; its installation is prohibited;
- there must be a stable soil cover;
- special attention is paid to biological processes in the soil;
- biological methods are used as the main pest control option;
- soil erosion caused by water and wind is a sign that incorrect farming methods are being applied to a particular region and ecosystem. This system ensures safety in the use of land resources in the environment (Fedorenko, 2016).

In modern domestic and world practice, promising methods of soil protection and resource saving include minimum tillage and zero tillage methods. In South America, the first no-Till method began in Brazil in 1971. Currently, 45% of the acreage is processed in this country using the «zero processing» method, in Argentina-50%, in Paraguay - 60%. In the United States, 82% of acreage is used with saving technologies, in Canada-more than 90%, of which no-Till technologies use 45% and 30%, respectively.

Minimum tillage (Mini-Till) is considered a transition period to No-Till, as it provides a reduction in the mechanical impact of tillage machines on the soil by reducing the number of passes of aggregates in the field.

Based on the experience gained, it is proved that minimal tillage under appropriate conditions provides the same cost of grain crops compared to traditional technology, and the consumption of fuel and lubricants per 1 hectare of acreage is reduced by 12-17 kg, and its energy intensity is 2 times less. A special feature of the use of saving technologies for winter crops is a constant increase in productivity in dry years by an average yield of 3.2 c/ha, which provides a plowing of 20-22 cm compared to the traditional method used in wet years. Limited use of minimal processing for spring grain crops and annual grasses does not reduce their yield, but does not increase it (Gaisin et.al, 2017).

The main principle of zero tillage is the use of natural processes occurring in the soil. In untreated soil, most entomophages are found, that is, insects that destroy pests, as well as rainworms - natural soil scavengers. Therefore, proponents of NoTill consider traditional plowing not only unnecessary, but also harmful. The unpaired field penetrates deep into billions of capillaries left over from the roots of annual plants or formed as a result of the vital activity of earthworms and other organisms. Moisture saturates the soil through these

natural channels, and in winter freezes and destroys the channels. This process is called the natural «breathing» of the Earth. The No-Till method is based on soil protection: crops are sown on plant residues with minimal destruction of its structure, without mechanical impact on humus. This waste forms a coating layer, and during traditional processing, the straw is plowed to great depths. With resource-saving technologies, after harvesting, the soil part of the remaining plants is cut off with a washer, crushing them and covering the soil with a protective layer. It retains moisture, protects the field from the sun, water, wind erosion and dust storms, and the top layer of the earth does not crumble. Plant waste allows you to control the carbon content of the soil, as it is considered the basis of humus and a catalyst for processes that inhibit soil erosion.

The main disadvantage of minimal and zero tillage is a significant increase in the number of weeds in the field, pests from the soil, increases with an increase in the service life and, accordingly, increases the cost of chemical plant protection products. According to average estimates, with systematic use of minimal tillage, weeds increase by 30% for the first crop, twice for the second and third crops, and in general for crop rotation by 3 times. The experiments showed that resource-saving technology should be used depending on the previous culture, phytosanitary conditions and physical and mechanical state of the soil of each site during crop rotation. In the first years of the transition from traditional processing to no-Till, it is not only necessary to use a herbicide, but also to leave the productivity at the same level or at a lower level compared to classical technology. However, when processing using the zero method, the number of losses decreases and profits begin to grow.

Since the beginning of the 80s of the last century and the beginning of this century, other variants of soil protection technologies have been studied and implemented in Kazakhstan, such as minimum and zero technologies.

Minimal technology involves reducing the number of soil preparation operations. It is not marked by any abbreviated list of operations. In different zones and different operators are implemented independently. The reduction of operations is carried out mainly during the preparation of steam: some of the mechanical operations are replaced by the use of chemical means of weed control. Deep tillage in the soil is transferred to small areas (Taizhanov et.al, 2019).

Positive elements of minimal technology include: a decrease in production costs, as a rule, by 25-30%, a decrease in the intensity of exposure to the soil by chemical and mechanical means, which leads to soil degradation and adverse environmental conditions.

Disadvantages of the technology include:

- small tillage on the arable land necessary for growing plants does not create an optimal structure;
- can not provide water absorption in deep arable areas, especially when heavy snow falls;
- can not withstand the destruction of Root and root weeds.

Zero tillage is a method of tillage of the soil structure with minimal destruction. This is a type of tillage intended for sowing in untreated soil after pre-treatment of acreage without violating the soil structure, with the exception of narrow-band tillage for the formation of seed crops. Chemical weed control is an integral part of this system.

In the world practice, no-till processing technology is used on more than 72 million hectares: about 47% of arable land in Latin America, 18.7% in the United States, 15% in Canada, 12.5% in Australia and about 3.3% in Europe, Africa and Asia (Kokenova et.al, 2020).

Positive elements of zero technology include:

- a) reduction in the number and nomenclature of machines used;
- b) reducing the need for Labor;
- c) increasing labor productivity;
- d) reducing the cost of production per unit of production.

Negative elements of zero technology include:

1. compaction of arable soil horizontally with long-term use.
2. high chemical pressure on the soil, creating an unfavorable environmental situation.
3. appearance of new weed species during long-term use.
4. the need for additional application of nitrogen fertilizers.
5. reduced grain quality.
6. spread of plant diseases.

The disadvantage of known technologies is that when using each of them for a long period of time, negative elements prevail over positive ones, which worsen the general condition of the soil, ecology and opportunities for growing grain crops.

It includes the following main elements:

- grain-steam crop rotation and grain-crop-steam crop rotation;
- energy and resource saving systems for tillage (combined, minimum and zero);
- agricultural aggregates, technical means that are combined tillage;
- highly effective use of fertilizers using biological means in order to increase soil fertility;
- environmentally safe plant protection system from weeds, pests and diseases;

- varieties with guaranteed high grain quality;
- soil and climatic conditions.

The transition to resource-saving technologies requires consistency, so all of the above elements are interconnected.

In domestic practice, there is a good practice of using small farms of intensive type technologies (about 10-15%), which ensure the optimal level of mineral nutrition of plants and the competent use of chemical means of protection against pests, diseases, weeds and residential premises. The existing varieties of plants used, the standard use of fertilizers (primarily during the growing season), a set of protective measures, the use of high-tech combined and energy-saturated equipment allow farms to provide their own economic activity due to increased productivity.

The technology of cultivation largely depends on its first sowing. Even the best varieties can not form a high-quality crop and high yield without creating the necessary conditions for the realization of hereditary abilities. In order to justify the principles of drawing up schemes for specific conditions of the agricultural landscape and creating an appropriate structure of the acreage for creating crop rotation, it is necessary to select the best pre-sowing for the main crops and determine the optimal period of their return to their former place.

Taking into account that in Kazakhstan grain crops occupy 69.56% of the acreage, the annual renewal of perennial grasses is only 9%, the main crop of grain crops is cereals. Currently, a detailed sample of the crop rotation «sowing cycle» is as follows: pure steam / empty steam: 50/50; winter cereals; spring cereals; spring cereals.

When using resource-saving technologies, it is necessary to introduce them into crop rotations that increase soil fertility. For example, the use of peas allows you to reduce the amount of nitrogen fertilizers, and a crop with a highly developed root system improves the structure of the soil without mechanical processing. In general, the crop rotation solves the problems of diseases and pests that harm plants, as well as their damage by weeds.

The choice of grain varieties for resource-saving technologies is determined by the soil and climatic conditions of the regions and the financial capabilities of producers. Of course, the most rational option is the first class of the sowing standard, which is used for sowing seeds of the intensive type of high reproductions. With the use of high-quality sowing technology, which allows you to evenly sow seeds in the soil, it is possible to slightly reduce the sowing rates, while increasing the seed germination rate.

The use of fertilizers is one of the indispensable links in the organization of watering plants for the purpose of obtaining a crop. A set of quantitative

properties that determine the nutrient needs of a plant can be expressed by eliminating it by plants. To obtain the appropriate amount of by-product from one hundredweight of grain crops, plants must absorb 3 kg of nitrogen, 3 kg of potassium and about 1 kg of phosphorus. At the same time, the plant does not care where these elements come from: from the soil, mineral or organic fertilizers.

When calculating the total need for fertilizers, many conditions are taken into account: the size of the planned product and the full release of nutrients by crop, the presence of a specific field with this element, the rate of use of soil reserves by certain types of plants, the physiological needs of plants and the biological characteristics of the crop (type of root system, depth of rooting). the possibility of using foliar fertilization , etc.), technical capabilities of the economy (the presence of fertilizer dispensers, installations for adding fertilizers to the soil, installations for filling liquid fertilizers, etc.), as well as the possibility of obtaining a combined fertilizer.

Summary and Conclusion. When switching to storage technologies for agricultural products, it should be taken into account that direct and coating seeding increases the release of nitrogen from the soil and the decomposition of organic matter. Therefore, it is necessary to apply more nitrogen fertilizers compared to traditional technologies. To increase the moisture content of post-harvest waste, it is necessary to apply 8-10 kg of nitrogen per 1 ton of straw. Two or three years after leaving straw on the surface of the soil, the need for additional application of fertilizers disappears. Taking into account all these conditions when applying fertilizers, it significantly increases the yield of high-quality grain crops, while maintaining soil fertility.

Resource - saving technologies require special attention to measures to protect grain crops from diseases, weeds and pests, among which chemical plant protection products occupy a leading position. The main role belongs to agrotechnical measures: crop rotation, intermediate crops, refined seeds, a system of tillage in the care of the crop, the use of chemicals should be limited, modern methods and preparations are used to prevent negative impact on the environment and products. Numerous studies have shown that in the development of saving technologies, herbicides that interact continuously in weed control will be effective, and in 3-5 years, with the correct Organization of all the elements that make up the essence of the technology, the use of herbicides will be reduced.

Disease control measures are not fundamentally different from those used in traditional technologies. Therefore, during the growing season, seed treatment and treatment with fungicides should be included in the plant protection system. It is very important to observe agricultural crops, because

with an increase in the number of pests, it is necessary to treat plants with insecticides.

One of the reasons for the decrease in soil content is excessive mineralization (biological erosion), i.e. intensive processing and deprivation of nutrients from the nutrients of grain crops. Recalling the law of return discovered by the German scientist J. Liebig in 1840, K. A. Timiryazev demonstrated, which, according to him, is one of the greatest achievements of science. According to this law, in order to ensure a balance without a shortage of all the nutrients of plants, it is necessary to return to the land at least the amount of nutrients that are separated from the crop, and for extended production - to create a certain supply of them. Any violation of the law of return leads to a loss of soil fertility, a decrease in productivity and deterioration of product quality. Unfortunately, at present, the removal of nutrients from the soil significantly exceeds their productivity. As a result, the depletion of the soil cover continues from year to year, and the centuries-old property, fertility, is destroyed. In order to prevent a further decrease in the natural fertility of the soil, increase labor productivity, reliably protect it from wind and water erosion, significantly increase the yield of grain crops, ensure overcoming the devastating consequences of drought, and finally, water-saving technologies help to bring agricultural production to the world level. This is confirmed by world experience.

Information about the authors:

A.T. Kokenova – candidate of economic Sciences, docent, Central Asian Innovation University, Shymkent, Republic of Kazakhstan, <https://orcid.org/0000-0002-8805-5924>, E-mail: aiganymk7676@gmail.com;

Beisenova M.U. – is a professor of Higher School of Management and Business, JSC M.Auezov South Kazakhstan University, Shymkent, Kazakhstan, Shymkent, Kazakhstan, a doctor of economic sciences, <https://orcid.org/0000-0002-8783-9313> madina.beisenova@mail.ru;

Shalbaeva A.P. – master of Economics, Senior Lecturer of the Department of Business, Miras University, Shymkent, Kazakhstan, Shymkent, E-mail: akmira777@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-5496-8354>;

Maulenberdieva G.A. – master of Economics, Senior Lecturer of the Department of Business and Management, JSC M.Auezov South Kazakhstan University, Shymkent, Republic of Kazakhstan, E-mail: guldar2018g@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0001-8421-226X>;

Moldalieva R.N. – master, teacher, Department of Economics, Central Asian Innovation University, city of Shymkent, Republic of Kazakhstan, moldalieva.raushan@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0003-0236-429X>.

REFERENCES

A.E. Kokenova, G.I. Adbikerimova, S. Kuashbayev, M.A. Kanabekova, M.S. Madi. INTEGRATION OF KAZAKHSTAN'S AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX WITHIN THE FRAMEWORK OF ECONOMIC PROCESSES GLOBALIZATION // N E W S OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN SERIES OF SOCIAL AND HUMAN SCIENCES ISSN 2224-5294 <https://doi.org/10.32014/2020.2224-5294.99> Volume 4, Number 332 (2020), 29 – 36.

Eremeeva N.V. planning and analysis of business processes based on the construction of models of Product Management competitiveness / N.V. Eremeeva. Moscow: Rusines publ., 2018. - 16 c.

Fedorenko V.F. Resource saving in the agro-industrial complex: innovations and experience [Text]/V.F. Fedorenko, V.S. Tikhonravov-M.: FGNU Rosinformagrotez, 2016. - 289 p.

G.K. Kabdullina, N.T. Shaikenova, A.A. Bukenova, D.A. Amerzhanova. ECONOMIC EVALUATION AND SELECTION OF OPTIMAL STRATEGY OF DIVERSIFICATION OF PRODUCTION // N E W S OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN SERIES OF SOCIAL AND HUMAN SCIENCES ISSN 2224-5294 <https://doi.org/10.32014/2020.2224-5294.113> Volume 4, Number 332 (2020), 145 – 150.

Gaisin R., Ismagilov K. Intensification of wheat grain production. // APK: ek-ka, upr-e.-2017. - No. 8. - p. 53.

L.T. Taizhanov, M.B. Onbayeva, E.S. Alimkulova. PRIORITY DIRECTIONS OF ENSURING FOOD SECURITY OF KAZAKHSTAN // N E W S OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN SERIES OF SOCIAL AND HUMAN SCIENCES ISSN 2224-5294 <https://doi.org/10.32014/2019.2224-5294.212> Volume 6, Number 328 (2019), 70 – 72.

Rosenblat G.I. Service of operational management of the main production. - M.: Lenizdat, 2018 – - 56-57 p.

Volkova S.N., Myasoedova M.A. Innovative directions in personnel management at agricultural enterprises//Bulletin of the Kursk State Agricultural Academy. -2020. - No. 6. - C. 43-44.

<https://stat.gov.kz/>

СОДЕРЖАНИЕ

ПЕДАГОГИКА

- К.С. Абдикалык, К.Н. Абилдаева**
ОБУЧЕНИЕ РОМАНА Ш. БРОНТЕ О ЖЕНСКИХ СУДЬБАХ.....6
- М. Адилханұлы, З.С. Такуова, К.Н. Булатбаева**
НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ГРАММАТИЧЕСКИХ НАВЫКОВ И
СОЧЕТАЕМОСТИ СЛОВ ПРИ ФОРМИРОВАНИИ РЕЧЕВОЙ
КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТОВ.....17
- А.Б. Амирбекова, Г. Талгаткызы, Л. Уракова, К. Габитхан,
М. Абдрахман**
СПОСОБЫ ЭФФЕКТИВНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ
ИНТЕРНЕТ-РЕСУРСОВ МЕТОДОМ КЕЙС-СТАДИ.....30
- Баянбек Амантай**
ОБУЧЕНИЕ ОСНОВНЫМ КОНЦЕПЦИЯМ ОБЪЕКТНО-
ОРИЕНТИРОВАННОГО ПРОГРАММИРОВАНИЯ С
ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИНТЕГРИРОВАННОЙ СРЕДЫ РАЗРАБОТКИ
GREENFOOT.....44
- Г.В. Валеева, Г.А. Степанова, И.П. Краснощеченко,
М.Р. Арпентьева, Спиженкова М.А., И.А. Подольская,
М.Е. Киричкова**
ИНКЛЮЗИВНЫЙ ПСИХОТЕРАПЕВТИЧЕСКИЙ ДИАЛОГ
И ДИАЛОГИЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ ЛИЧНОСТИ.....65
- Р.И. Кадирбаева, Е.Б. Оспанов**
ОТКРЫТЫЕ ЗАДАЧИ - СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ
КОМПЕТЕНТНОСТИ ПРАВДОПОДОБНОГО РАССУЖДЕНИЯ.....91
- А.А. Куралбаева, С.Б. Жахия, Г.Е. Абылова**
СРАВНИТЕЛЬНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ УЧЕБНИКОВ НА РОДНОМ
ЯЗЫКЕ КАЗАХСТАНА И ТУРЦИИ.....104
- Л. Маликқызы, Х.Н. Жанбеков, А.Е. Сагимбаева, Л.А. Нұғманова**
ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ
ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ВУЗОВ.....120

Г.С. Махарова
ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ЛИНГВОДИДАКТИЧЕСКОГО
ПОТЕНЦИАЛА БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ
ПО КЕЙС МЕТОДУ.....129

**М.М. Мырзалиева, Ж.Т. Тилекова, Х.К. Кидирбаева,
Г.А. Джамашова, А.М. Желдибаева**
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДИКИ ПРЕПОДАВАНИЯ
ЕСТЕСТВЕННОНАУЧНЫХ ДИСЦИПЛИН: ГЕОЭКОЛОГИЧЕСКИЕ
ПОДХОДЫ В ОБРАЗОВАНИИ.....148

**Н.А. Рахимжанова, Б.Н. Нусипжанова, Ш.С. Сұлтанбеков,
С.Ж. Арзымбетова, А. Құрманбаева**
ФОРМИРОВАНИЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ
СТУДЕНТОВ-ПЕДАГОГОВ-ПСИХОЛОГОВ В УСЛОВИЯХ
ВУЗА.....160

**Г.А. Ризаходжаева, М.М. Акешова, М.Б. Шайхыстамова,
С. Джаббарова**
ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ АРТ - ТЕРАПИИ
В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ СПЕЦИАЛИСТОВ
СФЕРЫ ТУРИЗМА.....169

Г.Н. Смагулова
РЕЧЕВАЯ ЭТИКА ШКОЛЬНИКОВ: КОММУНИКАТИВНЫЕ
ОСОБЕННОСТИ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ.....185

А.М. Текесбаева, Ұ.А. Текебай
ОСОБЕННОСТИ РАБОТЫ СОЦИАЛЬНЫХ ПЕДАГОГОВ
В УЧРЕЖДЕНИЯХ ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....197

ЭКОНОМИКА

**А.Е. Агумбаева, А.Н. Ксембаева, Р.Б. Сартова, М.Ш. Кушенова,
А.К. Керимбек**
ТЕОРЕТИКА - КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ
В ИССЛЕДОВАНИИ ПРОБЛЕМ МОЛОДЕЖИ РК.....215

Р.К. Алимханова, Е.А. Абенова, З.Е. Намазбаева, Д.Е. Нурмуханбетова, Д.Ж. Ерсұлтанова МЕТОДИКА ОЦЕНКИ ЭКОЛОГО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИНВЕСТИЦИЙ В РАЗВИТИЕ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫХ ПРИРОДНО-РЕКРЕАЦИОННЫХ СИСТЕМ.....	226
Д.С. Асан, Д.М. Хамитова, Э.М. Алиева КОРПОРАТИВНАЯ СОЦИАЛЬНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА ДО И ПОСЛЕ ПАНДЕМИИ.....	246
А.А. Буртебаева, Г.К. Бекбусинова, Г. Тажбенова, С.А. Азылканова, Е.Ф. Киреева ПРОБЛЕМЫ ГАРМОНИЗАЦИИ НАЛОГОВОГО И ТАМОЖЕННОГО АДМИНИСТРИРОВАНИЯ В СТРАНАХ ЕАЭС.....	262
А.Е. Егинбаева, А.Т. Карипова МЕТОДОЛОГИЯ ОЦЕНКИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРОМЫШЛЕННОЙ ПРОДУКЦИИ.....	273
Б.А. Жакупова, М.А. Токтарова, А.Ж. Ибрашева, Ш.Т. Нургалиева, К.Б. Сатымбекова ТАКТИКА И СТРАТЕГИЧЕСКИЕ НАПРАВЛЕНИЯ РИСК-МЕНЕДЖМЕНТА НА ПРЕДПРИЯТИИ.....	287
З.О. Иманбаева, Х.Х. Кусаинов, И.Ш. Ажайпова, Г.М. Алдашова, А.А. Ниязбаева ПУТИ РЕАЛИЗАЦИИ СИСТЕМЫ ФИНАНСОВОГО ПЛАНИРОВАНИЯ И БЮДЖЕТИРОВАНИЯ НА ПРЕДПРИЯТИИ.....	300
А.Ж. Исмаилова, Л.Б. Аликулова, Н.Н. Нурмухаметов, А.Н. Ракаева, Е.В. Заугарова СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ ОЦЕНКИ БЮДЖЕТНЫХ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....	313

А.М. Касимгазина, Д.З. Айгужинова, Р.Б. Сартова, К.Е. Хасенова, Г.К. Кенжетаева, Д.З. Ахунова ВЛИЯНИЕ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ НА СТРАТЕГИЧЕСКУЮ УСТОЙЧИВОСТЬ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКИХ СТРУКТУР.....	327
А.Т. Кокенова, М.У. Бейсенова, А.Р. Шалбаева, Г.А. Мауленбердиева, Р.Н. Молдалиева ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОИЗВОДСТВА ЗЕРНА ЧЕРЕЗ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ПРОЦЕССОВ УПРАВЛЕНИЯ.....	343
А.С. Кулембаева, Ж.К. Басшиева, А.А. Нургалиева, Г.С. Мукина, Г.Д. Баяндина, Б. Куанткан РЫНОК ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ В РК.....	356
Л.А. Майсигова, Ш.У. Ниязбекова, Б.Ж. Акимова, Л.П. Молдашбаева, Б.А. Жуматаева ВЛИЯНИЕ ТЕХНОЛОГИИ БЛОКЧЕЙН НА ФИНАНСОВО – БАНКОВСКУЮ СФЕРУ.....	376
Мария Теплюк ОБЕСПЕЧЕНИЕ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ В DEST-МИРЕ.....	389
Ж. Мырзабек, Д.А. Амержанова, А.Ж. Зейнуллина, Л.З. Паримбекова, Д.Д. Ахметова, В. Есмагзам ПУТИ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ АГРОПРОМЫШЛЕННОГО КОМПЛЕКСА.....	400
Н.М. Шеримова, Б.Н. Исабеков, Г.К. Демеуова, М.А. Глеубергенова, Г.К. Бейсембаева, Г.Д. Баяндина МЕХАНИЗМ УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ АКТИВНОСТЬЮ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКИХ СТРУКТУР В ПРОМЫШЛЕННОМ СЕКТОРЕ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....	411

МАЗМҰНЫ

ПЕДАГОГИКА

- К.С. Әбдіқалық, Қ.Н. Абилдаева**
Ш. БРОНТЕНІҢ ӘЙЕЛ ТАҒДЫРЫ ТУРАЛЫ РОМАНЫН ОҚЫТУ.....6
- М. Әділханұлы, З.С. Тақуова, К.Н. Булатбаева**
СТУДЕНТТЕРДІҢ СӨЙЛЕУ ҚҰЗІРЕТТІЛІГІН
ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ ГРАММАТИКАЛЫҚ ДАҒДЫЛАР МЕН
СӨЗ ТІРКЕСТЕРІНІҢ КЕЙБІР АСПЕКТІЛЕРІ.....17
- А.Б. Әмірбекова, Г. Талғатқызы, Л. Уракова, Қ. Ғабитхан,
М. Абдрахман**
ИНТЕРНЕТ-РЕСУРСТАРДЫ КЕЙС-СТАДИ ӘДІСІМЕН ТИІМДІ
ПАЙДАЛАНУ ТӘСІЛДЕРІ.....30
- Баянбек Амантай**
GREENFOOT ИНТЕГРАЦИЯЛАНҒАН ДАМУ ОРТАСЫН ҚОЛДАНА
ОТЫРЫП, ОБЪЕКТИГЕ БАҒЫТТАЛҒАН БАҒДАРЛАМАЛАУДЫҢ
НЕГІЗГІ ТҰЖЫРЫМДАМАЛАРЫН ОҚЫТУ.....44
- Г.В. Валеева, Г.А. Степанова, И.П. Краснощеченко, М.Р. Арпентьева,
М.А. Спиженкова, И.А. Подольская, М.Е. Киричкова**
МҮГЕДЕКТЕРДІҢ ПЛИХИКОТЕРАПЕВТИКАЛЫҚ ДИАЛОГЫ
ЖӘНЕ ДИАЛОГИЯЛЫҚ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІ.....65
- Р.И. Кадирбаева, Е.Б. Оспанов**
АШЫҚ ЕСЕПТЕР - ШЫНДЫҚҚА ЖАНАСЫМДЫ ОЙЛАУ
ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ҚҰРАЛЫ.....91
- А.А. Куралбаева, С.Б. Жахия, Г.Е. Абылова**
ҚАЗАҚСТАН МЕН ТҮРКИЯНЫҢ АНА ТІЛІ ОҚУЛЫҚТАРЫН
САЛЫСТЫРМАЛЫ ЗЕРТТЕУ.....104
- Л. Маликқызы, Х.Н. Жанбеков, А.Е. Сагимбаева, Л.А. Нұғманова**
ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДАҒЫ
БОЛАШАҚ МҰҒАЛІМДЕРДІҢ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ
ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІ.....120

Г.С. Махарова
“КЕЙС” ӘДІСІ АРҚЫЛЫ БОЛАШАҚ БАСТАУЫШ СЫНЫП
МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ ЛИНГВОДИДАКТИКАЛЫҚ ӘЛЕУЕТІН
ДАМУЫНДАҒЫ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....129

**М.М. Мырзалиева, Ж.Т. Тилекова., Х.К. Кидирбаева,
Г.А. Джамашова, А.М. Желдибаева**
ЖАРАТЫЛЫСТАНУ ПӘНДЕРІН ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІН
ЖЕТІЛДІРУ: БІЛІМ БЕРУДЕГІ ГЕОЭКОЛОГИЯЛЫҚ
ТӘСІЛДЕР.....148

**Н.А. Рахимжанова, Б.Н. Нүсіпжанова, Ш.С. Султанбеков,
С.Ж. Арзымбетова, А. Курманбаева**
ЖОО ЖАҒДАЙЫНДА ПЕДАГОГ-ПСИХОЛОГ СТУДЕНТТЕРДІҢ
ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ МӘДЕНИЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....160

**Г.А. Ризаходжаева, М.М. Акешова, М.Б. Шайхыстамова,
С. Джаббарова**
ТУРИЗМ САЛАСЫНДАҒЫ МАМАНДАРҒА ШЕТ ТІЛДЕРІН
ОҚЫТУДА АРТ - ТЕРАПИЯНЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІН
БАҒАЛАУ.....169

Г.Н. Смағұлова
МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ СӨЙЛЕУ ӘДЕБІ:
ФРАЗЕОЛОГИЗМДЕРДІҢ КОММУНИКАТИВТІК
ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....185

А.М. Текесбаева, Ұ.А. Текебай
ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУ МЕКЕМЕЛЕРІНДЕ ӘЛЕУМЕТТІК
ПЕДАГОГ ЖҰМЫСЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІГІ.....197

ЭКОНОМИКА

**А.Е. Агумбаева, А.Н. Ксембаева, Р.Б. Сартова, М.Ш. Кушенова,
А.К. Керимбек**
ҚАЗАҚСТАН ЖАСТАРЫ МӘСЕЛЕЛЕРІН ЗЕРТТЕУДЕГІ
ТЕОРИЯЛЫҚ-ТҰЖЫРЫМДЫҚ ТӘСІЛДЕР.....215

Р.К. Алимханова, Е.А. Абенова, З.Е. Намазбаева, Д.Е. Нурмуханбетова, Д.Ж. Ерсұлтанова АУМАҚТЫҚ ТАБИҒИ-РЕКРЕАЦИЯЛЫҚ ЖҮЙЕЛЕРДІ ДАМЫТУҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАРДЫҢ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ТИІМДІЛІГІН БАҒАЛАУ ӘДІСТЕМЕСІ.....	226
Д.С. Асан, М.С. Мурзамадиева, Э.М. Алиева ШАҒЫН ЖӘНЕ ОРТА БИЗНЕСТІҢ ПАНДЕМИЯҒА ДЕЙІНГІ ЖӘНЕ ОДАН КЕЙІНГІ КОРПОРАТИВТІК ӘЛЕУМЕТТІК ЖАУАПКЕРШІЛІГІ.....	246
А.А. Буртебаева, Г.К. Бекбусинова, Г. Тажбенова, С.А. Азылканова, Е.Ф. Киреева ЕАЭО ЕЛДЕРІНДЕГІ САЛЫҚТЫҚ ЖӘНЕ КЕДЕНДІК ӘКІМШІЛІКТЕНДІРУДІ ҮЙЛЕСТІРУ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	262
А.Е. Егинбаева, А.Т. Карипова ӨНЕРКӘСІП ӨНІМІНІҢ БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІЛІГІН БАҒАЛАУ ӘДІСТЕМЕСІ.....	273
Б.А. Жакупова, М.А. Токтарова, А.Ж. Ибрашева, Ш.Т.Нурғалиева, К.Б. Сатымбекова КӘСПОРЫНДА ТӘУЕКЕЛ-МЕНЕДЖМЕНТТІҢ ТАКТИКАСЫ ЖӘНЕ СТРАТЕГИЯЛЫҚ БАҒЫТТАРЫ.....	287
З.О. Иманбаева, Х.Х. Кусаинов, И.Ш. Ажайпова, Г.М. Алдашова, А.А. Ниязбаева КӘСПОРЫНДАРДА ҚАРЖЫЛЫҚ ЖОСПАРЛАУ ЖӘНЕ БЮДЖЕТТЕНДІРУ ЖҮЙЕСІН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ ЖОЛДАРЫ.....	300
А.Ж. Исмаилова, Л.Б. Әлікүлова, Н.Н. Нурмухаметов, А.Н. Рақаева, Е.В. Заугарова ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА БЮДЖЕТТІК ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ЖОБАЛАРДЫ БАҒАЛАУ ЖҮЙЕСІН ЖЕТІЛДІРУ.....	313
А.М. Касимгазинова, Д.З. Айғужинова, Р.Б. Сартова, К.Е. Хасенова, Г.К. Кенжетаева, Д.З. Ахунова ИННОВАЦИЯЛЫҚ ДАМУДЫҢ КӘСПКЕРЛІК ҚҰРЫЛЫМДАРДЫҢ СТРАТЕГИЯЛЫҚ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫНА ӘСЕРІ.....	327

А.Т. Көкенова, М.У. Бейсенова, А.Р. Шалбаева, Г.А. Мауленбердиева, Р.Н. Молдалиева БАСҚАРУ ПРОЦЕСТЕРІН ЖЕТІЛДІРУ АРҚЫЛЫ АСТЫҚ ӨНДІРУДІҢ ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУ.....	343
А.С. Кулембаева, Ж.Қ. Басшиева, А.А. Нургалиева, Г.С. Мукина, Г.Д. Баяндина, Б. Куантқан ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЗИЯТКЕРЛІК МЕНШІК НАРЫҒЫНА ТАЛДАУ.....	356
Л.А. Майсигова, Ш.У. Ниязбекова, Б.Ж. Акимова, Л.П. Молдашбаева, Б.А. Жуматаева БЛОКЧЕЙН ТЕХНОЛОГИЯСЫНЫҢ ҚАРЖЫ ЖӘНЕ БАНК СЕКТОРЫНА ӘСЕРІ.....	376
Мария Теплюк ДҮНИЕЖҮЗІЛІК КӘСІПОРЫНДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ДАМУЫН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ.....	389
Ж.Мырзабек, Д.А. Амержанова, А.Ж. Зейнуллина, Л.З. Паримбекова, Д.Д. Ахметова, В. Есмағзам АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ САЛАСЫНЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ДАМУ ЖОЛДАРЫ.....	400
Н.М. Шеримова, Б.Н. Исабеков, Г.К. Демеуова, М.А. Глеубергенова, Г.К. Бейсембаева, Г.Д. Баяндина ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ӨНЕРКӘСІП СЕКТОРЫНДАҒЫ КӘСІПКЕРЛІК ҚҰРЫЛЫМДАРЫНЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТІН БАСҚАРУ МЕХАНИЗМІ.....	411

CONTENTS

PEDAGOGY

K.S. Abdiqualyq, K.N. Abildayeva

TEACHING A NOVEL ABOUT THE FATE OF A WOMAN
BY CH. BRONTE.....6

M. Adilkhanuly, Z.S. Takuova, K.N. Bulatbayeva

SOME ASPECTS OF GRAMMATICAL SKILLS AND WORD
COMPATIBILITY IN THE FORMATION OF STUDENTS ' SPEECH
COMPETENCE.....17

**A.B. Amirbekova, G. Talgatkyzy, L. Urakova, K. Gabitkhan,
M. Abdrahman**

WAYS OF EFFECTIVE USE OF LANGUAGE INTERNET
RESOURCES BY THE CASE STUDY METHOD.....30

Bayanbek Amantay

TEACHING MAIN CONCEPTS OF OBJECT-ORIENTED
PROGRAMMING USING GREENFOOT INTEGRATED
DEVELOPMENT ENVIRONMENT.....44

G.V. Valeeva, G.A. Stepanova, I.P. Krasnoshchechenko,

M.R. Arpentieva, I.A. Podolskaya, M.A. Spizhenkova, M.E. Kirichkova
PSYCHOTHERAPEUTIC RELATIONS IN INCLUSIVE
PSYCHOLOGICAL COUNSELING.....65

R.I. Kadirbaeva, E.B. Ospanov

OPEN TASKS - A MEANS OF FORMING COMPETENCE
OF PLAUSIBLE REASONING.....91

A.A. Kuralbayeva, S.B. Zhakhiya, G.E. Abylova

COMPARATIVE STUDY OF TEXTBOOKS IN THE NATIVE
LANGUAGE OF KAZAKHSTAN AND TURKEY.....104

L. Malickyzy, H.N. Zhanbekov, A.E. Sagimbaiyeva, L.A. Nugmanova

ENVIRONMENTAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS
OF PEDAGOGICAL UNIVERSITIES.....120

G.S. Makharova FEATURES OF DEVELOPING LINGUODIDACTIC POTENTIAL OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS BY THE CASE METHOD.....	129
M. Myrzaliyeva, Zh. Tilekova, Kh. Kidirbayeva, G.A. Dzhamashova., A.M. Zheldibaeva IMPROVING THE METHODOLOGY OF TEACHING NATURAL SCIENCES: GEOECOLOGICAL APPROACHES IN EDUCATION.....	148
N. Rakhimzhanova, B.N. Nussipzhanova, Sh.S. Sultanbekov, S.Zh. Arzymbetova, A. Kurmanbaeva FORMATION OF PSYCHOLOGICAL CULTURE OF STUDENTS OF PEDAGOGICAL PSYCHOLOGISTS IN THE CONDITIONS OF THE UNIVERSITY.....	160
G.A. Rizakhojayeva, M.M. Akeshova, M.B. Shaikhystamova, S. Jabbarova EVALUATION EFFECTIVENESS OF USING ART THERAPY IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES TO TOURISM SPECIALISTS.....	169
G.N. Smagulova SPEECH ETHICS OF SCHOOLCHILDREN: COMMUNICATIVE FEATURES OF PHRASEOLOGICAL UNITS.....	185
A.M. Tekesbayeva, U.A. Tekebay FEATURES OF THE WORK OF SOCIAL EDUCATORS IN ADDITIONAL EDUCATION INSTITUTIONS.....	197

ECONOMICS

A.E. Agumbaeva, A.N. Ksembayeva, R.B. Sartova, M.Sh. Kushenova, A.K. Kerimbek THEORETICS - CONCEPTUAL APPROACHES IN RESEARCH OF PROBLEMS OF YOUTH OF RK.....	215
---	-----

R.K. Alimkhanova, E.A. Abenova, Z.E. Namazbaeva, D.E. Nurmukhanbetova, D.J. Yersultanov METHODOLOGY FOR ASSESSING THE ECOLOGICAL AND ECONOMIC EFFICIENCY OF INVESTMENTS IN THE DEVELOPMENT OF TERRITORIAL NATURAL AND RECREATIONAL SYSTEMS.....	226
D.S. Asan, M.S. Murzamadiyeva, E.M. Alieva CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY OF SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESSES BEFORE AND AFTER THE PANDEMIC.....	246
A.A. Burtebayeva, G.K. Bekbusinova, G. Tazhbenova, S.A. Azylkanova, A. Kireyeva ISSUES OF HARMONIZATION OF TAX AND CUSTOMS ADMINISTRATION IN THE EEU COUNTRIES.....	262
A.E. Yeginbayeva, A.T. Karipova METHODOLOGY FOR ASSESSING THE COMPETITIVENESS OF INDUSTRIAL PRODUCT.....	273
B. Zhakupova, M. Toktarova, A. Ibrasheva, Sh. Nurgalieva, K. Satymbekova RISK MANAGEMENT TACTICS AND STRATEGIC DIRECTIONS IN THE ENTERPRISE.....	287
Zh. Imanbayeva, H. Kusainov, I. Azhaipova, G. Aldashova, A. Niyazbayeva WAYS OF IMPLEMENTATION OF THE FINANCIAL PLANNING AND BUDGETING SYSTEM IN THE ENTERPRISE.....	300
A.Zh. Ismailova, L.B. Alikulova, N.N. Nurmukhametov, A.N. Rakayeva, E.V. Zaugarova IMPROVEMENT OF THE SYSTEM OF EVALUATION OF BUDGET INVESTMENT PROJECTS IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	313

A. Kassimgazina, D. Aiguzhina, R. Sartova, K. Khassenova, G. Kenzhetayeva, D. Akhunova THE IMPACT OF INNOVATIVE DEVELOPMENT ON THE STRATEGIC STABILITY OF BUSINESS STRUCTURES.....	327
A.E. Kokenova, M.U. Beisenova, A.P. Shalbayeva, G.A. Maulenberdieva, R.N. Moldaliev IMPROVING THE EFFICIENCY OF GRAIN PRODUCTION BY IMPROVING MANAGEMENT PROCESSES.....	343
A. Kulembayeva, Z. Basshieva, A. Nurgaliyeva, G. Mukina, G. Bayandina, B. Kuantkan ANALYSIS OF THE INTELLECTUAL PROPERTY MARKET IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	356
L.A. Maisigova, Sh.U. Niyazbekova, B.Zh. Akimova, L.P. Moldashbayeva, B.A. Zhumatayeva IMPACT OF BLOCKCHAIN TECHNOLOGY ON THE FINANCIAL–BANKING SPHERE.....	376
Mariia Tepliuk ENSURING INNOVATIVE DEVELOPMENT OF ENTERPRISE IN THE DEST WORLD.....	389
Zh. Myrzabek, D. Amerzhanova, A. Zeinullina, L. Parimbekova, D. Akhmetova, V. Yesmagzam WAYS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX.....	400
N.M. Sherimova, B.N. Isabekov, G.K. Demeuova, M.A. Tleubergenova, G.C. Beisembayeva, G.D. Bayandina MECHANISM FOR MANAGING INNOVATIVE ACTIVITY OF BUSINESS STRUCTURES IN THE INDUSTRIAL SECTOR OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	411

Publication Ethics and Publication Malpractice in the journals of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan

For information on Ethics in publishing and Ethical guidelines for journal publication see <http://www.elsevier.com/publishingethics> and <http://www.elsevier.com/journal-authors/ethics>.

Submission of an article to the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan implies that the work described has not been published previously (except in the form of an abstract or as part of a published lecture or academic thesis or as an electronic preprint, see <http://www.elsevier.com/postingpolicy>), that it is not under consideration for publication elsewhere, that its publication is approved by all authors and tacitly or explicitly by the responsible authorities where the work was carried out, and that, if accepted, it will not be published elsewhere in the same form, in English or in any other language, including electronically without the written consent of the copyright-holder. In particular, translations into English of papers already published in another language are not accepted.

No other forms of scientific misconduct are allowed, such as plagiarism, falsification, fraudulent data, incorrect interpretation of other works, incorrect citations, etc. The National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan follows the Code of Conduct of the Committee on Publication Ethics (COPE), and follows the COPE Flowcharts for Resolving Cases of Suspected Misconduct (http://publicationethics.org/files/u2/New_Code.pdf). To verify originality, your article may be checked by the originality detection service Cross Check <http://www.elsevier.com/editors/plagdetect>.

The authors are obliged to participate in peer review process and be ready to provide corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. All authors of a paper should have significantly contributed to the research.

The reviewers should provide objective judgments and should point out relevant published works which are not yet cited. Reviewed articles should be treated confidentially. The reviewers will be chosen in such a way that there is no conflict of interests with respect to the research, the authors and/or the research funders.

The editors have complete responsibility and authority to reject or accept a paper, and they will only accept a paper when reasonably certain. They will preserve anonymity of reviewers and promote publication of corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. The acceptance of a paper automatically implies the copyright transfer to the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan.

The Editorial Board of the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan will monitor and safeguard publishing ethics.

Правила оформления статьи для публикации в журнале смотреть на сайте:

[www: nauka-nanrk.kz](http://www.nauka-nanrk.kz)

ISSN 2518–1467 (Online),

ISSN 1991–3494 (Print)

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en>

Редакторы: *А. Ботанқызы, Р.Жәліқызы, М.С. Ахметова, Д.С. Аленов*

Верстка на компьютере *Г.Д. Жадырановой*

Подписано в печать 30.04.2022.

Формат 60x881/8. Бумага офсетная. Печать - ризограф.

27,5 п.л. Тираж 300. Заказ 2.